

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 6

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 514 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Oliy ta'lim islohotlarida – muhandislik maktablarini institutsional rivojlantirish asoslari	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Abduqunduzova Nazokat Usmonqulovna	
Xufiyona iqtisodiyot mamlakatimiz rivojiga to'siq bo'lmoqda	20
Muxiddin Kalonov	
"Yashil" iqtisodiyotni moliyalashtirish amaliyotini takomillashtirish	24
Muhammadiyeva Maftuna	
Oliy ta'lim tizimidagi islohotlarda innovatsion yechimlarning zarurati	27
Abduqunduzova Nazokat Usmonqulovna	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshirishda ish beruvchilar va yonlanuvchilar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarni aniq sotsiologik baholash.....	31
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
Перспективы развития средств размещения в экологическом туризме на охраняемых природных территориях Узбекистана.....	40
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Bank kartalari orqali ko'rsatilayotgan xizmatlari bozorining rivojlanish borasidagi asosiy tendensiyalari va muammolari	49
To'irov Yunus Alamovich	
Kichik biznes subyektlarida innovatsionraqabatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish orqali import o'rnini bosish strategiyasini shakllantirish istiqbollari.....	55
Rustamov Alisher Raxmataliyevich	
Nodavlat umumiy o'rta ta'lim maktabning faoliyati samaradorligini aniqlashda innovatsion usullardan foydalanish.....	62
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna	
Tijorat banklarida bank risklarini boshqarishning strategik ahamiyati.....	67
Altibayev Xudayberdi Kuvandikovich	
Klaster iqtisodiy subyekt sifatida: mohiyati va tasnifi.....	71
Usmonov Sharofiddin Pazlitdinovich	
Tijorat banklari tomonidan yoshlar tadbirkorlik faoliyatini kreditlashning nazariy-uslubiy jihatlari.....	76
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalari xalqaro tasnifi: nazariya va tendensiya.....	81
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
Iqtisodiyot transformatsiyasi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar moliyaviy resurslarini boshqarishda metodologik yondashuvlar va ilmiy qarashlar	86
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	
Davlat-xususiy sheriklik munosabatlarini samarali tashkil etish mezonlari va omillari.....	93
Z. Abdikarimova, S. Madaminov	
Savdo korxonalari boshqaruv samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	97
Q. J. Mirzayev, Sh. M. Islomov	
Sociological Assessment of Migration Processes	102
Gulmurodov Kamoliddin Abdukodir ugli	
Current issues of business management in the context of digitalization of the economy	112
Safarov Bakhtiyor Djurakulovich, Kadirova Zulhumor Namazovna, Dadabaev Kuchkor Abdullaevich	
Методические основы маркетинговых стратегий акционерных обществ.....	118
Эркинов Шахзод Баходир ўғли	

Insurance Mechanisms in Foreign Trade: Mitigating Risk and Facilitating Global Commerce	125
Abirkulova Sohijjamol	
Improving the Conceptual Framework for Modernizing the Tax System (Using the Example of Uzbekistan)	130
Bakhrom Nomazov	
Ayollarning inson kapitalini rivojlantirishda kraudfanding platformasining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	136
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Evaluating the Environmental Sustainability of Uzbek Firms in the Green Economy.....	142
Nurbek Xalimjonov Ulugbek ugli	
O'zbekiston iqtisodiyotini innovatsion rivojlanishida inson kapitalining roli	148
Eshmirzayev Faruddin Ilhomjonovich, Salimova Zaxro Sobirjon qizi	
Agroklastarlarda asosiy vositalarni modernizatsiyalash va ta'mirlash xarajatlarini tahlil qilish	155
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich, Mirzayev Behzod Abdug'ofur o'g'li, Narzullayev Nodirbek Aziz o'g'li	
Improving the Practice of Increasing the Effectiveness of Managing Innovation Processes in Commercial Banks	160
Juraev K. T.	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanish	164
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish va yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda solliqlarning roli va ahamiyati.....	169
Madraximov Baxtiyorjon Ortiqboy o'g'li, Rizayev Xabib Abduraufovich, Namazov Sa'dulla Namozovich	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tishning joriy holati tahlili.....	175
Rahmatullayeva Dilbar Olimovna	
Buxoro viloyatida savdo xizmatlari raqobatbardoshligini baholash uslubi-yatini takomillashtirish..	181
Raxmatov Akmal Anvar o'g'li	
The Contribution of Transport in the Development of Tourism Industry (Case Study: Uzbekistan).....	187
Rofeeva Rukhshona Shavkatovna	
Yoshlarning sayohat manzillarini tanlashdagi omillar	192
Qurbanbayev Shuhrat Bakbergenovich	
Improving the Effective use of Funds From Taxes and Fees in Kashkadarya Region	196
Shakhzod Zokhidov	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida sanoat korxonalarida iqtisodiy salohiyatni boshqarish	202
Kadirova Shaxnoza Ilhomovna	
Yangi O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida kadrlar tayyorlash masalalari.....	207
Usmonov Baxodir Suvonqulovich	
Temir yo'l transportida innovatsion faoliyatni rivojlantirish yo'llari	211
Nasimov Shavkat Vasiyevich	
O'zbekistonda banklararo raqobat.....	219
Zunnunova Xulkar Muxtorovna	
O'zbekistonning xalqaro moliya tizimiga integratsiyasini ta'minlashni takomillashtirish	225
Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna, Kuchkarov Sanjar Baxtiyarovich	
Respublikamizda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari	229
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
Iqtisodiy xavfsizlik tushunchasining mohiyati.....	233
Aripov Oybek Abdullayevich, Madiyorov Shavkatbek Muxtarovich	

Aksiyadorlik jamiyatlarida konsolidatsiyalashgan moliyaviy holat to'g'risida hisobot tuzishning bosqichlari.....	237
Eshonqulov Azamat Abdiraximovich	
Davlat moliyaviy nazoratining turlari va shakllari.....	241
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
Tog' turizmini rivojlantirish manfaatlarini yo'lida investitsiya resurslarini to'plash mexanizmlarini ishlab chiqish samaralari	245
Xidirov Alimardon Dagarovich	
The Main Role of the Teacher While Managing the Classroom and Some Aspects of Teaching English	248
Nilufar Turdiyeva	
Davlat xususiy sherikchilik faoliyatining menejment funksiyalari tizimida muvofiqlashtirishning ahamiyati	252
Suleymanov Farrux Raximjon o'g'li	
Qishloq xo'jalik mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmlari va sohada amalga oshirilayotgan tarkibiy-miqdoriy o'zgarishlar dinamikasi	256
G. Sh. Qo'ldosheva, A. J. Toshboyev	
Логистика в Азии: опыт и перспективы оптимизации	260
Каюмова Паризода	
Temir yo'l transportida yo'lovchi tashish imkoniyatlarini oshirishning zamonaviy yondoshuvlari ..	266
G. I. Abdulxamidova	
Повышение эффективности использования местных налогов и сборов в Кашкадарье: международная перспектива	272
Shahzad Zokhidov	
Financial and Credit Support for Investment and Innovative Developing Activities of a Tourist Enterprise	275
Rozokov Mukhammadaziz Mansurovich	
Роль контроля качества по хранению и переработке зерна в обеспечении продовольственной безопасности Республики Узбекистан	282
Холбекова Дилобар Расулжон кизи	
O'zbekistonda mahalla boshqaruvi tizimi faoliyatini takomillashtirish masalalari.....	289
Gafurov Ubaydullo Vaxabovich	
Kichik biznes va tadbirkorlik sharoitida oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishning xorijiy tajribasi	296
Dilnoza Meyliyeva	
Cross Cultural Preblems in International Business Negotiations	301
Xoldarova Fariza Tuxtabayevna	
Yengil sanoatning raqobatbatdosh hududiy-ishlab chiqarish klasterlarini rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribani qo'llash	304
Haydarova Shoxista	
Konchilik sanoati korxonalarining innovatsion jarayonlarni rivojlantirish xususiyatlari	310
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
Korxonalarda risk boshqaruvi mexanizmlarini joriy etish va inson resurslaridan foydalanish istiqbollarini takomillashtirish	315
Tashpulatova Muniraxon Mahmudovna	
Spin korxonalar – texnologiyalarni tijoratlashtirishda muhim tuzilma sifatida	320
O'rinov Dilshodjon Axmadjonovich	
Mintaqalarda makroiqtisodiy barqarorlikning ta'minlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni takomillashtirish strategiyasi	324
Xolbekova Feruza Rasulovna	

Iqtisodiy o'sish va aholi daromadlari o'rtasidagi bog'liqlikning nazariy asoslari.....	329
Hasanova Nigora Hasan qizi	
Современное состояние маркетинга на рынке ценных бумаг Республики Узбекистан.....	334
Юлдашев Жамшид Аббарович	
Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik asosidagi investitsion loyihalarni moliyalashtirish	340
S. A. Karabayev	
Axborot telekommunikatsiya tarmog'i korxonalarida korporativ boshqaruv samaradorligi	334
Temirov Anvarxon Abdulazizxonovich	
Qishloq xo'jalik mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmlari va sohada amalga oshirilayotgan tarkibiy-miqdoriy o'zgarishlar dinamikasi	347
G.SH.Qo'ldosheva ¹ , A.J.Toshboyev ²	
Yengil sanoatning raqobatbatdosh hududiy-ishlab chiqarish klasterlarini rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribani qo'llash	351
Haydarova Shoxista	
Konchilik sanoati korxonalarining innovatsion jarayonlarni rivojlantirish xususiyatlari	357
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
Korxonalarda risk boshqaruvi mexanizmlarini joriy etish va inson resurslaridan foydalanish istiqbollarini takomillashtirish	362
Tashpulatova Muniraxon Mahmudovna	
Spin korxonalar - texnologiyalarni tijoratlashtirishda muhim tuzilma sifatida	367
O'rinov Dilshodjon Axmadjonovich	
Yoshlarning sayohat manzillarini tanlashdagi omillar	371
Qurbanbayev Shuhrat Bakberganovich	
Mahalla institutini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning institusional tahlili.....	375
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
O'zbekistonda investitsion faoliyat, uni moliyalashtirishning zamonaviy ko'lamlari.....	380
va o'ziga xos xususiyatlari	
Kuvatova Oliya Sheraliyevna, Husenov Muhriddin Bahriddinovich	
Xalqaro moliya institutlari faoliyatining davlatlar rivojlanishiga ta'siri (Yevropa Taraqqiyot va Tiklanish banki misolida).....	384
Muxtorov Jahongir Muxtor o'g'li	
Davlat sektorida buxgalteriya hisobining xalqaro standartlariga muvofiq daromadlar hisobini tashkil etish	390
Meliboyev Akmal G'aybullayevich	
Qurilish materiallari ishlab chiqarish quvvatlari va asosiy ishlab chiqarish fondlarining t uzilishi hamda hajmi	394
Muxtasar Karimova Isroiljon qizi	
Ayollar tadbirkorligi nazariyasining takomillashuvi xususida.....	398
Sharofiddinova Gulnoza Iloxomjonovna	
O'zbekistonda soliq ma'murchiligida joriy etilgan soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish masalalari	403
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
Soliq majburiyatlari ijrosini takomillashtirish yo'llari	408
Mirzaaliyeva Gulchehra Abduvali qizi	
Сравнительное исследование финансовой отчетности, подготовленной в соответствии с мсфо и нсбу.....	413
Эргашева Шахло Тургуновна	

Innovatsion bank mahsulotlarini tashkil etishda xorijiy mamlakatlar tajribasi va raqamli transformatsiyaning ro'li.....	420
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Mintaqa mehnat bozori ishchi kuchiga talab va taklifni boshqarish vositasi sifatida	428
Umarov Oqil Omiljonovich, Abdullayev Umidjon G'afurovich	
Development of a Methodology for Assessing the Brand Equity of Higher Education Institutions	435
Zufarova Nozima Gulamiddinovna	
O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida tijorat banklarining o'rni	442
Avezov Ibrohim Ilhomovich	
Optimizing Digital Pedagogy through Database Applications and Data Mining for a Sustainable Digital Economy	448
Dilfuza Kuzikulova	
Xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyati samaradorligini baholash usullarini takomillashtirish	454
Muradullayeva Nafisa Dilmurad qizi	
Talaba va o'quvchilarning kamolotida ma'naviy - ma'rifiy tadbirlarning ahamiyati	458
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
To'qimachilik korxonalarining innovatsion faoliyatini baholash uslubiyo'tini takomillashtirish	461
Ikramov Maqsad Muratovich	
Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi loyihalarni moliyalashtirish	467
Toyirov Yunus Alamovich	
Mamlakatimizda pillachilik biznesini rivojlantirish orqali mahsulot ishlab chiqarish va uni qayta ishlash holatining tahlili	474
Turgunov Odilbek Maripovich	
Analysis of the investments in clean energy projects in the developing countries.....	478
Fayziyev Samandar Sobir ogli	
Chakana savdo korxonalarida innovatsion marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari	483
Kodirova Zulxumor Namazovna, Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
O'zbekistonda raqamli bank xizmatlarining qo'llanilishida xorij tajribasining o'rni	489
Yo'ldosheva Iroda Ibodulla qizi	
O'z o'zini band qilishning ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini o'lchashning asosiy yondashuvlari	493
Tursunxo'jayeva Gulnoza Jamoliddin qizi	
Tibbiy xizmatlarni rivojlantirishning muhim xususiyatlari	497
Axrorova M.F., Mirzayev Q.J.	
Qoraqalpog'iston respublikasida mikrokredit bank xizmatlarining rivojlanish holati iqtisodiy tahlili	502
Serjanov Aymurat Medetbaevich	
Mamlakatda qo'shilgan qiymat solig'ining yutuqlari va kamchiliklari, uni soddalashtirish hamda takomillashtirish yo'nalishlari	508
Mingturayev Abdusalom Abdumalik o'g'li, Orziqulov Ilyos Ixtiyor o'g'li, Boboqulov Jasur Avazovich, Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	

MAMLAKATDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING YUTUQLARI VA KAMCHILIKLARI, UNI SODDALASHTIRISH HAMDA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI

Mingturayev Abdusalom Abdumalik o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

"Davlat moliyasi va xalqaro moliya" mutaxassisligi magistranti

Orziqulov Ilyos Ixtiyor o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

"Davlat moliyasi va xalqaro moliya" mutaxassisligi magistranti

Boboqulov Jasur Avazovich

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

"Davlat moliyasi va xalqaro moliya" mutaxassisligi magistranti

Adilov Zuxriddin Marip o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

"Davlat moliyasi va xalqaro moliya" mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada qo'shilgan qiymat solig'ining iqtisodiy mohiyati, shuningdek, mamlakatimiz soliq tizimida qo'shilgan qiymat solig'i stavkasining o'zgarish dinamikasi hamda yutuqlari va kamchiliklariga oid ma'lumotlar samarali yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: egri soliq, fiskal vazifa, qo'shilgan qiymat solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchilari, uzluksiz sanjir, taraqqiyot strategiyasi.

Аннотация: В данной статье эффективно освещена экономическая природа налога на добавленную стоимость, а также динамика изменения ставки налога на добавленную стоимость в налоговой системе нашей страны, а также информация о его достижениях и недостатках.

Ключевые слова: косвенный налог, фискальная задача, налог на добавленную стоимость, плательщики налога на добавленную стоимость, непрерывная цепочка, стратегия развития.

Abstract: In this article, the economic nature of the value added tax, as well as the dynamics of changes in the rate of value added tax in the tax system of our country, as well as information on its achievements and shortcomings are effectively covered.

Key words: indirect tax, fiscal task, value-added tax, value-added tax payers, continuous chain, development strategy.

KIRISH

O'zbekiston soliq qonunchiligining o'ziga xos xususiyati shundaki, soliq stavkalari O'zbekiston Respublikasining soliq kodeksi bilan belgisanada soliq siyosati har yili O'zbekiston Respublikasining "Davlat budjeti to'g'risida"gi Qonuni bilan belgilanadi. Bundan tashqari, qonunosti hujjatlari soliqlarni hisoblash uchun zarur bo'lgan turli xil ro'yxatlar va ro'yxatlarni belgilaydi, masalan, soddalashtirilgan soliqqa tortiladigan faoliyat turlari, aksiz to'lanadigan tovarlar va boshqalar. Shu sababli, boshqa normativ-huquqiy hujjatlar soliq qonunchiligining muhim tarkibiy qismidir, chunki to'lanishi kerak bo'lgan yakuniy miqdor ularga bog'liq, O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi esa soliq solishning umumiy qoidalarini, shuningdek to'lovchilarning ayrim toifalari uchun ularning xususiyatlarini belgilaydi.

2024-yil uchun qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining 25.12.2023-yildagi "2024-yil uchun O'zbekiston Respublikasining davlat byudjeti to'g'risida"gi O'RQ-886-sonli Qonuni va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 29-dekabrda "2024-yil uchun O'zbekiston Respublikasining davlat byudjeti to'g'risida"gi Qonuni ijrosini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-422-sonli qarorlari mavjud soliq qonunchiligiga qator o'zgarishlar kiritilishiga sabab bo'ldi.

Xususan, aholi salomatligiga salbiy ta'sirlarni kamaytirish va tabiatga keltiriladigan zararlarni qisqartirish maqsadida tarkibida zararli gaz moddalarini ulushi yuqori bo'lgan benzin mahsulotlariga aksiz solig'i stavkasi indeksatsiya qilinmoqda va Yevrostandart talablariga javob beradigan benzin mahsulotlariga amaldagi stavka saqlanib qolinmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Soliqlarni soliqqa tortishning nazariy, uslubiy hamda amaliy masalalari xorijlik iqtisodchi olimlardan¹: A.N.Bchkova, Y.V.Gorbunov, I.A.Mayburov, F.E.Todjiboeva, V.G.Panskov, Y.V.Bogdanova, Y.A.Nijnikova, L.M.Chugulkova, V.S.Frolova, V.G.Panskov, L.A.Chaldeva, N.A.Bondareva, M.R.Shabanova, R.I.Shumyaskiy, L.I.Goncharenko, N.G.Vishnevskayalarning ilmiy ishlaridan tadqiq etilgan.

Hozirgi kunda mamlakatimiz soliq amaliyotidagi "soliq ma'muriyatchiligi" tushunchasi iqtisodiy adabiyotlarda o'ta tortishuvli hisoblanadi. Buning asosiy sababi shundaki, mazkur ibora xorij tajribasidan va tadqiqotlaridan olinganki, uning tarjimai har doim ham aniq bo'lavermagan.

Soliq ma'muriyatchiligiga oid ilg'or jahon amaliyoti yutuqlarini umumlashtirish J.Aberbach, M.Berenson, M.Besfamille, V.Dong, T.Kristensen, K.Pessino, R.Fenochietto, S.P.Siritto, S.Eyshfelder, S.Chom, R.Vayt, A.Xansford, Dj.Xasseldin, J.Ch.Kuo, S.Xiao singari xorijlik olimlar² tomonidan amalga oshirilgan.

TADQIQOT METODLARI

Tadqiqot oldiga qo'yilgan vazifalarni hal qilish maqsadida ilmiy bilimlarning umumiy usullari tahlil, sintez, induksiya, deduksiya, taqqoslash, umumlashtirish, statistik kuzatish usuli, ma'lumotlarni yig'ish va guruhlash, umumlashtirish ko'rsatkichlarini hisoblash, ma'lumotlarni taqdim etishning grafik hamda jadval usullari qo'llanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yakuniy iste'molchilar uchun realizatsiya qilinadigan benzin, dizel yoqilg'isi va suyuqlashtirilgan gaz uchun to'lanadigan aksiz solig'i stavkasi 2024-yil 1-apreldan boshlab 12 foizga indeksatsiya qilinmoqda.

Aholi salomatligiga salbiy ta'sirlarni kamaytirish va tabiatga keltiriladigan zararlarni qisqartirish maqsadida tarkibida zararli gaz moddalarini ulushi yuqori bo'lgan benzin mahsulotlariga aksiz solig'i stavkasi indeksatsiya qilinmoqda va Yevrostandart talablariga javob beradigan benzin mahsulotlariga amaldagi stavka saqlanib qolinmoqda.

1 A.N.Бычкова Экономический механизм: определение, классификация и применение.2020.; Ю.В.Горбунов. О понятии «механизм» в экономических науках.; Измалков С.Б., Сонин К.И., Юдкевич М.М. Теория экономических механизмов (Нобелевская премия по экономике 2007 г.) / Вопросы экономики. 2008. №1. С.4-26.; И.А.Майбуров Теория налогообложения. И.А.Майбуров, А.М.Соколовская. – М.: Юнита-Дана, 2020. – 591с.; Ф.Э.Тоджибоева Влияние налогового механизма на развитие экономики Таджикистана. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности: 08.00.10 – Финансы, денежное обращение и кредит. Душанбе. 2020.с.9.; Пансков В.Г. Налоги и налогообложение: теория и практика. Учебник. – Москва: Юрайт, 2021. –393.; Финансы: Учебник. Под. Ред. Л.А.Чалдевой. 3-изд. – Москва: Юрайт. 2021. – 491.с Бондарева Н.А. Особенности применения инвестиционных налоговых вычетов. Учет. Анализ. Аудит. –Accounting. Analysis.Auditing. 2020;7(2):48-55. DOI: 10.26794/2408-9303-2020-7-2-48-55.; М.Р.Шабанова, Р.И.Шумяцкий Инвестиционный налоговый вычет как альтернатива амортизации // Финансы и управление. – 2020. №1. DOI: 10.25136/2409-7802.2020.1.29570 URL: <https://nbpublish.com/library/read/article.php?id=29570>.; Л.И.Гончаренко, Н.Г.Вишневская Налоговое стимулирование инновационного развития промышленного производства на основе анализа передового зарубежного опыта. Экономика. Налоги. Право. 2019;12(4):121-131. DOI: 10.26794/1999-849X-2019-12-4-121-131.

2 J.D.Aberbach, T.Christensen The challenges of modernizing tax administration: Putting customers first in coercive public organizations. Public Policy and Administration. 2007. №22 (2). pp. 155-182; M.P.Berenson Rationalizing or empowering bureaucrats? Tax administration reform in Poland and Russia. Journal of Communist Studies and Transition Politics. 2018. 24 (1). pp. 136-155; M.Besfamille, C.P.Siritto Modernization of tax administrations and optimal fiscal policies. Journal of Public Economic Theory. 2009. №11 (6). pp. 897-926; W.Dong Several measures to perfect tax administration by law. Communications in Computer and Information Science. 2011. №210 CCIS (PART 3). pp. 227-231; C.R.Pessino, R.Fenochietto (2016). Determining countries' tax effort. Eichfelder S., Schorn M. Tax compliance costs: A business-administration perspective. Finanz Archiv, vol. 68 (2), 2012. pp. 191-230; Whait R.B. Developing risk management strategies in tax administration: The evolution of the Australian taxation office's compliance model eJournal of Tax Research. 2012. №10 (2). pp.436-464. A.Hansford, J.Hasseldine Best practice in tax administration. Public Money and Management. 2018. №22 (1). pp. 5-6; C.Y.Kuo Estimation of Tax Revenue and Tax Capacity. C.Y.Kuo//JDI Executive Programs. –2015. –№. 2015-08. – 34p.; S.X.Xiao Tax administration problem in the e-business environment. Applied Mechanics and Materials. 2014. № 571-572. pp. 1149-1152.

Ma'lumot uchun: AI-80 markali benzinning atrof muhit va inson salomatligiga salbiy ta'siri yuqori hisoblanadi. Bunday markadagi benzin ko'plab davlatlarda ishlab chiqarilmaydi yoki qishloq xo'jaligi maqsadlarida foydalaniladi.

Misol uchun: 1 kub metr siqilgan gaz uchun aksiz solig'i stavkasini indeksatsiya qilinishi natijasida narx atigi 2,9 foizga yoki 95 so'mga oshadi.

Tarkibida shakar yoki boshqa shirinlashtiruvchi va (yoki) xushbo'ylashtiruvchi qo'shimchalari bo'lgan mineral va gazlangan ichimliklarga 1 litr uchun 500 so'm, shuningdek energetik va tetiklashtiruvchi ichimliklarga 1 litr uchun 2 000 so'm miqdorida aksiz solig'i joriy etildi.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti tarkibida gazlangan shakar va boshqa turdagi shirinlantiruvchi moddalar qo'shilgan alkogolsiz ichimliklar mavjud ichimliklarni ko'p iste'mol qilish ortiqcha vazn paydo bo'lishi, qandli diabet, karies kabi kasalliklarni ko'payishiga sabab bo'lishini inobatga olib ushbu ichimliklar uchun qo'shimcha soliq kiritishni tavsiya etgan.

Hozirgi kunda 50 dan ortiq mamlakatlarda mazkur turdagi ichimliklarga aksiz solig'i kiritilgan, xususan Fransiya, Finlandiya, Vengriya, Irlandiya, Latviya, Buyuk Britaniya, Norvegiya kabi Yevropa davlatlarida, MDHga a'zo davlatlar ichida Rossiya, Qirg'iziston, Tojikiston va Ozarbayjonda joriy etilgan.

Soliq kodeksining foyda solig'ini to'lash to'g'risidagi 340-moddasida foyda solig'i bo'yicha har oyning 15 sanasidan kechiktirmay to'lanadigan bo'nak to'lovlarini to'lashi lozim bo'lgan tadbirkorlik subyektlari daromadining chegaraviy miqdori 5 milliard so'mdan 10 milliard so'mga oshirilishi belgilandi.

Soliq kodeksining 467-moddasidagi aylanmadan olinadigan soliqning qat'iy belgilangan summada to'lovchi soliq to'lovchilar uchun soliq belgilangan stavkalari jami daromadlari besh yuz million so'mdan oshmagan soliq to'lovchilar uchun soliq stavkasi 20 mln. so'mdan 25 mln. so'mga o'zgartirildi, jami daromadlari besh yuz million so'mdan yuqori bo'lgan soliq to'lovchilar uchun soliq stavkasi 30 mln. so'mdan 34,0 mln. so'mga o'zgartirildi.

Qat'iy belgilangan stavkalar foizli stavkada to'lash shartlariga (soliq yuki darajasi) yaqin darajada belgilangan. Soliq stavkalari indeksatsiya qilinganda ularga nisbatan soliq yuki o'zgarmay qoladi.

Narxlarning o'sishi sharoitida stavkalarni o'zgarishsiz qoldirish soliq yukidagi o'zaro muvozanatni buzilishiga olib keladi.

Soliq kodeksining soliqqa tortish maqsadida jismoniy shaxslarning jami daromadlariga kiritilmaydigan daromadlar to'g'risidagi 369-moddasi ikkinchi qism bilan to'ldirildi va ikkinchi qism uchinchi qism deb nomlandi.

O'zini o'zi band qilgan shaxslarning mehnat faoliyati natijasida yoki tovarlarni (xizmatlarni) realizatsiya qilishdan olingan daromadi soliq davrida yuz million so'mdan oshgan kundan e'tiboran Soliq kodeksi maqsadida yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun belgilangan tartibda soliqqa tortiladi. Bunda o'zini o'zi band qilgan shaxslar ijtimoiy soliqni Soliq kodeksida belgilangan tartibda to'laydi.

Bir xil faoliyat turlarini amalga oshiruvchi o'zini o'zi band qilgan shaxs sifatidan ro'yxatdan o'tganlar umuman soliq to'lamay, lekin xuddi shu faoliyatni amalga oshiruvchi YATTlar soliq to'lar edi.

Misol uchun: Farg'ona viloyati, Toshloq tumanida "Milliy non va patirlarni tayyorlash va sotish" faoliyati bilan shug'ullanuvchi o'zini o'zi band qilgan fuqaro M.Isakova 2023-yil yanvar-avgust oylarida 817,7 mln so'mlik tovar aylanmasini amalga oshirgan.

Xuddi shunday faoliyati bilan shug'ullanayotgan YATT ushbu miqdordagi tovar aylanmadan 4 foizli stavkada 33 mln so'm aylanmadan olinadigan soliqni to'laydilar.

Mazkur o'zgarish yakka tartibdagi tadbirkor va o'z-o'zini band qilganshaxslar uchun soliq solishda teng sharoitlar yaratish maqsadida kiritildi.

Soliq kodeksining jismoniy shaxslarning soliq solinmaydigan daromadlari to'g'risidagi 378 moddasi 16-bandi ikkinchi xatboshi o'zining, shuningdek yigirma olti yoshga to'lmagan farzandlarining yoki erining (xotinining) ta'lim olishi uchun to'lov degan qismi o'zining, farzandlarining va shuningdek yigirma olti yoshga to'lmagan erining (xotinining) ta'lim olishi uchun to'lov bilan almashtirildi.

Ya'ni farzandlarining yigirma olti yoshgacha bo'lgan chegara olib tashlandi. Endilikda farzandlari yoshidan qat'iy nazar ota ona tomonidan o'qishi uchun to'langan to'lov kontraktlari jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'idan ozod qilinadi.

Soliq kodeksining 412-moddasi birinchi qismi 1-bandi yashash uchun mo'ljalanmagan ko'chmas mulkning mol-mulk solig'ining soliq solish bazasi 1 kv. metr uchun belgilangan mutlaq miqdorlar eng kam qiymati quyidagi miqdorlarda belgilandi.

Toshkent shahrida 3 million so'm belgilandi, 2023-yilda 2,5 mln. so'm edi, Nukus shahrida va viloyat markazlarida - 2 million, 2023-yilda

1,5 mln. so'm edi.

Boshqa shaharlarda va qishloq joylarda 1,2 million so'm, 2023-yilda 1,5 mln. so'm edi. Ya'ni, yashash uchun mo'ljalanmagan ko'chmas mulk bo'yicha 1 kv.metri soliqqa tortish bazasi yuqoridagi qiymatdan past bo'lishi mumkin emas.

Soliq kodeksining 420-moddasiga soliqqa tortish maqsadida yashash uchun mo'ljallanmagan ko'chmas mulklar bo'yicha jismoniy shaxslardan undiriladigan mol- mulk solig'iga tortish bazasi yuridik shaxslardagi kabi 1 kv metri uchun belgilangan mutlaq qiymatdan past bo'lmalik sharti belgilandi. Mazkur tartib yashash uchun mo'ljallanmagan ko'chmas mulk obyektlarini soliqqa tortishda, ularni jismoniy yoki yuridik shaxsga tegishli bo'lishidan qat'i nazar teng sharoitlar yaratildi. Shuningdek, Yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliqni 1 kv. metr ko'chmas mulkning minimal qiymatidan kelib chiqib to'lash joriy etilishi bilan amalda yuridik shaxslar tomonidan kamroq soliq to'lash maqsadida jismoniy shaxslarga ko'chmas mulkni qayta ro'yxatdan o'tkazish holatlari oldi olindi.

Qo'shilgan qiymat solig'i solig'i davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishdagi ahamiyatini ko'rib chiqdik endi esa davlat byudjetidagi bu mavqeni yillar davomida oshib borishi va davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishdagi o'rnini saqlab turish uchun muhim omil bo'lgan uning stavkalarini ko'rib chiqamiz. Qo'shilgan qiymat solig'ining rivojlanish tendensiyasi yillar mobaynida soliq stavkalariga qanday ta'sir o'tkazganligini ko'rishimiz mumkin (1-jadval).

1-jadval. Qo'shilgan qiymat solig'i stavkasining yillar bo'yicha o'zgarishining tahlili.[3]

Moliya yillari	Soliq stavkasi
1992	30%; 28%
1993*	25% - 6%
1994	20%
1995	18%
1996	17%
1997**	18% - 10%
1998**	20% - 10%
1999**	20% - 15%
2000-2018	20% - 0%
2019	20% - 0%
2020	15% - 0%
2021	15% - 0%
2022	15% - 0%
2023	12% - 0%

1-jadval ma'lumotlari tahlilidan ko'rinib turibdiki, *-soliq stavkasi 25% bo'lib soliqdan shakllangan summaning 6% i korxona ixtiyorida qoldirilgan.

Ijtimoiy ahamiyatga molik bo'lgan ayrim oziq-ovqat tovarlari bo'yicha imtiyozli soliq stavkasi ko'zda tutilgan (sut, go'sht, un, non). Qo'shilgan qiymat solig'ining stavkalari eng yuqori stavkasi 1992 yilda amal qilgan bo'lib, 30% va 28% ni tashkil etgan. 1994, 1995, 1996 yillarda esa qo'shilgan qiymat solig'i yagona stavkada, mos ravishda 20%, 18% va 17% ko'rinishida amal qilgan.

Asosiy stavka 20% va eksport qiluvchi korxonalarga 0% li stavka 2000-yildan amalga kiritilgan bo'lib, 2020-yildan 2022-yilgacha 15 foiz miqdorida belgilandi. 2023-yil 1 yanvardan qo'shilgan qiymat solig'i stavkasi 12 foiz miqdorida belgilandi.

Davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Bugungi soliqchilar 3 yil oldingi soliqchilar emas. Zamon ham o'zgardi, bular ham o'zgardi: 5 yilda biz mutlaqo yangi soliq tizimini yaratdik. 2020-yilda ko'p muhokamalardan so'ng, biz bugungi O'zbekistonimizga munosib bo'lgan yangi Soliq Kodeksini qabul qildik. 13 tadan 9 taga soliq turlari kamaytirildi. Mulk solig'i 5 % dan 1,5 % ga tushdi. QQS 20% dan 15% ga tushdi. 2023-yil 12 % ga tushirishimiz kerak. Buning uchun ko'p ish qilishimiz kerak. Odamlar qachon bizdan rozi bo'ladi? Soliq yuki kamayib, daromadlarimiz oshib borsa, rozi bo'ladi."

Bularning natijasida tadbirkorlarning islohotlarga ishonchi ortib, soliq tushumlari 4 baravar ko'paydi. Qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchilar soni 6 mingdan 152 mingtaga yetdi.

Taraqqiyot strategiyasida bu boradagi islohotlarni davom ettirib, soliq ma'muriyatchiligini soddalashtirish vazifalari belgilangan.

Soliq kodeksining 452-moddasidagi sement ishlab chiqarish uchun mo'ljallangan ohaktoshning 1 tonnasi uchun belgilangan soliq stavkasi 22500 so'mdan, 6000 so'm qilib belgilandi. Ya'ni soliq stavkasi 3,75 barobarga pasaytirildi. Mazkur moddadagi sement ishlab chiqarish uchun faqat ko'mirdan foydalanuvchi zavodlar uchun soliq stavkasi 50 foizga kamaytiriladi degan qismi chiqarib tashlandi.

Sement ishlab chiqarish uchun ohaktoshga soliq stavkasini 4 baravarga kamaytirish ushbu mahsulotlarning mahalliy ishlab chiqaruvchilar o'rtasidagi raqobatbardoshligini oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mag'kamasining 1999-yil 3-sentyabrdagi "Byudjet tashkilotlarini mablag' bilan ta'minlash tartibini takomillashtirish to'g'risida"gi 414-sonli qaroriga o'zgartirish kiritilib, qo'shimcha daromad olayotgan byudjet tashkilotlari 2000-yil 1-yanvardan boshlab 2027-yil 1-yanvargacha Davlat byudjetiga undiriladigan soliqlar, Respublika yo'l jamg'armasiga yig'imlar va davlat maqsadli jamg'armalariga majburiy ajratmalardan ozod qilinishi belgilandi. Mazkur imtiyoz 2024-yilning 1-yanvariga qadar qo'llanilishi ko'zda tutilgan edi. Endilikda imtiyoz 2027-yil 1-yanvarga qadar uzaytirildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi "Maktabgacha va maktab ta'lim vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-79-sonli Farmonining 8-ilovasiga o'zgartirish kiritilib, 2030-yil 1-yanvarga qadar maktab va maktabgacha ta'limi tizimidagi muassasa va tashkilotlarning byudjetdan tashqari mablag'lari hisobidan amalga oshiriladigan ish haqi va unga tenglashtirilgan to'lovlari ijtimoiy soliq stavkasi 1 foiz miqdorida belgilanadi.

2024-yilda mol-mulkni ijaraga beruvchi jismoniy va yuridik shaxslar uchun belgilangan ijara to'lovining eng kam stavkalari belgilandi. Unga ko'ra bepul foydalanish bo'yicha shartnoma tuzilgan taqdirda soliqqa tortish maqsadida mulk egasi daromadi mazur stavkalar asosida aniqlanadigan bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasining 25.12.2023-yildagi "2024-yil uchun O'zbekiston Respublikasining davlat byudjeti to'g'risida"gi O'RQ-886-sonli Qonuni va O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 29-dekabrda "2024-yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida"gi O'RQ-886-son Qonuni ijrosini ta'minlash munosabati bilan soliq qonunchiligiga qator o'zgartirish va qo'shimchalar kiritildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Iqtisodiyotning xavfsizligi va tadbirkorlik suyuiektlarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash maqsadida byudjet – soliq siyosatiga oid ilmiy va amaliy tadqiqotlarni muntazam olib borish zarur. Uni rasmiylashtirish borasida ko'proq ma'muriy emas, balki shunday iqtisodiy mexanizmlarni iqlab chiqish lozimki, davlat budjeti uchun ham, iqtisodiyotning barcha subyektlari uchun ham kattaroq naf keltirishi lozim. Bu masla nafaqat murakaab, balki barcha mamlakatlar uchun ham o'ta dolzarbdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi (<https://lex.uz/docs/4674902>)
2. O'zbekiston Respublikasi 2023-yil 25-dekabrda "2024-yil uchun O'zbekiston Respublikasining davlat budjeti to'g'risida"gi O'RQ-886-sonli Qonuni (<https://lex.uz/docs/6707765>)
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 29-dekabrda "O'zbekiston Respublikasining "2024-yil uchun O'zbekiston Respublikasining davlat budjeti to'g'risida"gi qonuni ijrosini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori (<https://lex.uz/docs/6721144>)
4. O'zbekiston Respublikasi 2023-yil 28-dekabrda "Soliq va budjet siyosatining 2024-yilga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi O'RQ-886-sonli Qonuni (<https://lex.uz/docs/6718864>)
5. Kamolov D., Ismoilova D. THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN. Science technology&Digital Finance, 1 (4), 301-306. – 2023.
6. Quvvatov, G. (2023). MOLIVAYIY RESURLARNING TAHLILI VA UNING KORXONA ISTIQBOLIDAGI ROLI. Iqtisodiyot va ta'lim, 24(5), 240–247.
https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss5/%x
8. Abduganieva G. K., Kuvvatov G. B. DEVELOPMENT OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE TAX SYSTEM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN
9. //АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА, СТАТИСТИКИ И НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ. – 2018. – С. 13-17.
10. Sativaldieva D. A., Kuvvatov G. B. FEATURES OF ACCOUNTING FOR INTANGIBLE ASSETS IN THE CONTEXT OF FUNDAMENTAL STRUCTURAL CHANGES IN THE COUNTRY'S ECONOMY //Экономика и социальная сфера: проблемы взаимодействия и развития. – 2018. – С. 156.
11. Kamolov D., Ropiyeva F. ECONOMIC CONSIDERATIONS IN ANCIENT CHINA. Science technology&Digital Finance, 1 (4), 220-225. – 2023.
12. Quvvatov G., Atamuratov A. R. FEATURES INFORMATION SYSTEM IN ACCOUNTING //International Scientific and Practical Conference World science. – ROST, 2017. – T. 2. – №. 6. – С. 39-41.
13. STATEMENTS F., CONTENT I.A.O.F.T. NATIONAL AND INTERNATIONAL EXPERIENCE.
14. Kamolov D., Qilicheva R. SMALL BUSINESS DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN //Science technology&Digital finance. – 2023. – T. 1. – №. 4. – С. 314- 320.
15. Quvvatov G. FINANCIAL STATEMENTS AND IMPORTANT ASPECTS OF THEIR CONTENT: NATIONAL AND INTERNATIONAL EXPERIENCE
16. //International Finance and Accounting. – 2019. – T. 2019. – №. 6. – С. 22.

17. Golibjon Kuvvatov "Mechanism for Managing Financial Resources of Industrial Complex" Published in International Journal of Trend in Scientific Research and Development (ijtsrd), ISSN: 2456-6470, Volume-5 | Issue-5, August 2021, pp.2325-2329, URL: <https://www.ijtsrd.com/papers/ijtsrd46297.pdf>
18. Kuvvatov P. D. G. ECONOMIC SCIENCES //BIOLOGICAL SCIENCES. – 2021. – C. 13.
19. Kuvvatov G. METHODS FOR EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF USE FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE //Экономика и социум. – 2021. – №. 9 (88). – С. 101-104.
20. Kamolov D., Karimqulova O. ANALYSIS OF THE ACTIVITIES OF INTERNATIONAL ECONOMIC ORGANIZATIONS. Science technology&Digital Finance, 1 (4), 199-202. – 2023.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

